

Una, moltes dones

JOAN AGUT

NARRATIVA

Maria Aurèlia Capmany,
Feliçment, jo sóc una dona.
BARCANOVA. Barcelona, 2004.

Maria Aurèlia Capmany (Barcelona, 1918-1991) va ocupar durant força anys un lloc central en el panorama de la cultura catalana. La seva activitat com a narradora, assagista, autora i directora teatral i, finalment, com a política, va omplir gairebé quatre dècades. Els anys 50 va publicar les novel·les *Necessitem morir*, *L'altra ciutat*, *El cel no és transparent* i *Betúlia* i va estrenar l'obra de teatre *Tu i l'hipòcrita*. Posteriorment va editar *El gust de la pols*, *Un lloc entre els morts*, que va merèixer el Sant Jordi del 1968, *Vés-te'n ianqui*, *El color més blau*, *Quim/Quima*, les obres memoràliques *Pedra de toc*, *Mala memòria* i *Això era i no era*, i els assajos *La dona a Catalunya* i *La joventut és una nova classe?*, entre d'altres. El 1960 Maria Aurèlia Capmany va fundar, juntament amb Ricard Salvat, l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual i en la dècada dels 80 va ser regidora de cultura de l'Ajuntament de Barcelona.

Feliçment, jo sóc una dona va aparèixer el 1969. Llegida 35 anys després, la novel·la revela dues constants de la preocupació

MARIA AURÈLIA CAPMANY VA ESCRIURE 'FELIÇMENT, JO SÓC UNA DONA'

intel·lectual de l'autora: el món de les dones i la realitat social i política del país. La novel·la s'estructura a partir de les memòries que escriu Carola Milà -nascuda el darrer dia del segle XIX-, l'any 1968, davant la badia de Pollença.

La narradora, Carola Milà, explica la seva agitada vida, des del seu naixement al barri de Santa Caterina, la desaparició de la seva mare, la vida amb el seu avi, porter d'una fàbrica, fets que emmar-

quen la seva infantesa. Però el destí de la nena era fugir de la sordidesa de la misèria. Ajudada pels amos de la fàbrica on treballa l'avi, ingressarà en un pensionat de religioses fins que l'expulsen perquè és massa imaginativa. Farà de dependenta en un comerç de guants i coneixerà el primer amor de la seva vida, un jove anarquista. A la mort del seu avi, Carola canviarà de nom per tal d'acollir-se sota la protecció d'una burgesa

il·lustrada que la introduirà en el món dels benestants. Nos homes apareixeran en la seva vida, fins que, fent un gir de cent-vuitanta graus, entrarà com a pupilla en una casa de meiques, després de passar una temporada com a minyona. A la casa de barrets hi coneixerà un jove de l'alta burgesia que la retirarà de la prostitució i amb qui s'acabarà casant. Tindrà una filla i gaudirà del privilegi de formar part d'una família rica i respectable fins que un dia ho deixarà tot per anar-se'n a París, on, fent-se passar per hongaresa, posarà un restaurant. Finalment, el 1968 anirà a viure a Mallorca.

La vida que relata Carola Milà està emmarcada en els esdeveniments socials i polítics de Catalunya, des de les lluites obreres de les primeres dècades del segle XX fins a la Guerra Civil i la postguerra franquista. L'autora retrata una bona part del temps del seu personatge i ho fa amb petites pinzellades que recreen l'atmosfera d'una època.

Feliçment, jo sóc una dona no és la millor novel·la de Maria Aurèlia Capmany. L'obra és llegidora, però paga el tribut d'haver volgut explicar massa històries en una de sola. Carola Milà no és només una dona, en són moltes. L'argument té alguna cosa de fulletó melodramàtic amb constants canvis de rumb que posen en dubte la versemblança de la narració. El mateix estil és desigual, amb períodes de primera i tercera persona i amb algunes reflexions de la narradora que enfarfequen el text. En certa manera la novel·la ha envellit. No crec que cap dona d'avui pugui sentir-se identificada amb la Carola Milà i tampoc no em sembla que la protagonista de la novel·la pugui ser considerada com un dels prototipus de la dona de la primera meitat del segle XX.

ANNA TOMÀS

NARRATIVA

Judit Pujadó i Empar Fernández,
30, 40, l'edat amarganta.
LA CAMPANA. Barcelona, 2004.

Com afirmava la recentment desapareguda Susan Sontag, envellir és molt més difícil per a les dones. Que un home estigui ja una mica maduret no solament és acceptable, sinó que, segons com, pot ser fins i tot un valor afegit. En canvi, el pas del temps du les dones a saltar al ring per batre's amb el calendari, el rellotge i, sobretot, les hormones. Des de cremes antiarrugues d'última generació fins a pantalons que, segons la dependenta, ens dissimulen els malucs, passant per crèdits per fer-nos un *lifting* i dietes prometedores que, lluny de fer-nos rebaixar el quilò diari que asseguren, ens omplen de frustració i ansietat. De *fashion victims* a autèntiques addictes al culte al cos, les dones ens neguem a acceptar que ni la nostra figura, ni la nostra pell, ni la nostra butxaca s'adaptaran mai als patrons del moment. Ara com ara, la indústria cosmètica genera més guanys als Estats Units que la cinematogràfica, i els errors comesos pels especialistes en intervencions de cirurgia estètica procuraven l'any 2001 unes despeses a les asseguradores de 6.000 milions de dòlars.

"Aquest és un llibre d'humor escrit des de la ràbia", afirmen Judit Pujadó, llicenciada en història i documentalista de TV3, i Empar Fernández, llicenciada en psicologia clínica i en història contemporània i professora d'ensenyament secundari. Des de la ràbia, perquè no hi ha altra manera d'abordar el deliri i el pànic que s'apodera de les dones quan

creuen la frontera dels 30. A través de la vida quotidiana d'una dona de 40 anys que treballa a la redacció de *Vanity Affairs*, podem comprovar fins a quin punt esdevenim boges per cremar calories, tenir un cul sense pell de taronja i fer feliç el nostre maridet. Dones que baixen les escales arrossegant tres criatures però, això sí, amb l'esquena ben recta, estúpides receptes de felicitat que no funcionen perquè, ves per on, som humans i mil i una peripècies més que demostren que edat i sentit comú no sempre van lligats. Amb la capacitat d'observació i el domini de la sàtira que ja van demostrar amb la celebrada *Planeta ESO*, les autores ens situen davant un mirall esperpèntic com a toc d'atenció. I no ho oblidem, riure no només és saludable, també aprima.

Pilar Duocastella, *El jardí dels hostes.*
EDICIONS DE L'ALBÍ. Barcelona, 2004.

El *jardí dels hostes* és la història d'una casa i d'una dona, la Joana, que s'esforça a tirar endavant una masia amb tot el seu patrimoni. Cal Llumà, però, té les parets gruixudes. A les seves estances encara s'hi respira l'olor dels avantpassats. La Palmira, la mare de la Joana, va morir durant el part i el seu marit, l'Isidre, s'entesta a parlar amb ella per una esclatxa del sostre de la seva habitació. Ara bé, ell no és l'únic que no ha superat la mort de la seva parella. La Joana, tot i la seva empenta i sacrifici per la terra, no gosa ni imaginar substituir l'Enric, que va defallir en caure del tractor quan els seus dos fills encara eren uns marrecs. Però després que obrin les portes del mas als hostes de la ciutat i la casa comenci a omplir-se de vida, amb els àpats cuinats als fogons de brases i personalitzats amb les fulles de flors de la rodalia, el cor de can Llumà bategarà de nou i amb un altre ritme.

Un amor se li presentarà a la Joana quan menys ho espera i aquest cop li serà impossible girar-li l'esquena, perquè ell té la paciència i la tendresa necessàries per coure a foc lent l'enamorament de la seva estimada.

Amb una màgia similar a la que traspuaven les pàgines de *Com aigua per a xocolata*, de la mexicana Laura Esquivel, i amb una prosa contundent per relatar els canvis de soca-rel patits pel camp català, Pilar Duocastella, infermera de professió, subdirectora de la revista *Agathos* i autora de la novel·la *Dona i cadira*, ens regala aquesta història encisadora d'una lluita al món rural d'avui, una lluita que s'arrossega al llarg de tres generacions, la de l'Isidre, la de la Joana i la dels seus dos fills, el Carles i l'Alfred. Els veïns, una minyona que coixeja i els hostes de cal Llumà donen el toc final a una novel·la per assaborir a poc a poc, com si es tractés d'una exquisida vianda.

Jordi Molist, *L'anell.*
COLUMNA. Barcelona, 2004.

Seguint un cop més l'estela d'*El codi Da Vinci*, el primer llibre de Jordi Molist (Barcelona, 1951), enginyer industrial i màster en administració d'empreses, esdevé un contenidor de lliçons d'història, enigmes -gòtics, en aquest cas-, grups hermètics que troben les seves arrels en la maçoneria, amor i persecucions.

En el seu vint-i-setè aniversari, Cristina, una prometedora advocada novaïrquesa d'origen català, rep dos anells. El primer, amb un brillant de compromís, és d'un ric i esnob agent de borsa, del qual s'enamora la nit de l'11 de setembre, mentre que el segon procedeix d'un remitent anònim. Ella accepta totes dues joies sense sospitar que les obligacions que impliquen, amb un home i amb l'aventura respectivament, són incom-

patibles i que l'anell de robí vermell la durà de nou a Barcelona per sumar-se, juntament amb el seu primer amor i un cosí, a la recerca d'un tresor dels templers, aquells monjos guerrers que van aparèixer al principi del segle XII durant les croades a Terra Santa i es van extingir al començament del segle XIV a causa d'una infame conspiració d'Estat.

Seguir les pistes del botí, però, no podria ser pas fàcil. La Cristina descobrirà que l'anell havia pertangut al seu padri, l'Enric, que va suïcidar-se després d'haver ajustat comptes amb diversos mafiosos del tràfic d'obres d'art. A partir de les inscripcions ocultes en les taules d'un tríptic presidit per una Mare de Déu pintada amb el mateix ornament templer que ella du al dit, aniran trobant el camí cap al tresor, però hi ha massa entrebancs, en forma d'enigmes, a més d'un antiquari expert en joieria -que no dubtarà a l'hora d'emprar la violència per aconseguir el que vol- que poden fer-los perdre el rumb. La resolució de les incògnites s'alterna amb la passió amorosa que la Cristina sent per l'Oriol, el fill de l'Enric, i amb les documentades classes d'història dels segles XII, XIII i XIV que ens ofereix l'autor, finalista del premi de novel·la històrica Alfonso X el Sabio amb aquest llibre.

El problema és que l'obra resulta lenta i feixuga, ja que l'aventura queda desplaçada en excés pels dubtes amorosos de la Cristina, més propis d'una novel·la d'un altre gènere. El joc sexual que manté amb l'Oriol resulta poc versemblant i tots dos es dibuixen com personatges poc creïbles. Així mateix, la història pren massa ziga-zagues al llarg de les més de 400 pàgines, tot suggerint que l'autor ha pecat d'incloure massa elements, des de la clarividència fins a les lluites a alta mar, i ha convertit el llibre en un poti-poti pesat que només se salva per les magistrals explicacions sobre l'orde religiós dels templers.